

**Natuurtoets 110kV kabel
Klazienaveen, BGMR1**

7 januari 2010

Natuurtoets 110kV kabel Klazienaveen, BGMR1

Toetsing aan de Flora- en faunawet en Ecologische hoofdstructuur

Verantwoording

Titel	Natuurtoets 110kV kabel Klazienaveen, BGMR1
Opdrachtgever	TenneT TSO B.V.
Projectleider	Suzanne Swenne
Auteur(s)	Sipke Holtes
Uitvoering veldwerk	Sipke Holtes
Projectnummer	4694008
Aantal pagina's	38 (exclusief bijlagen)
Datum	7 januari 2010
Handtekening	Ontbreekt in verband met digitale versie. Dit rapport is aantoonbaar vrijgegeven.

Colofon

Tauw bv
Vestiging Assen
Transportweg 12
Postbus 722
9400 AS Assen
Telefoon (0592) 39 13 00
Fax (0592) 39 13 25

Dit document is eigendom van de opdrachtgever en mag door hem worden gebruikt voor het doel waarvoor het is vervaardigd met inachtneming van de rechten die voortvloeien uit de wetgeving op het gebied van het intellectuele eigendom. De auteursrechten van dit document blijven berusten bij Tauw. Kwaliteit en verbetering van product en proces hebben bij Tauw hoge prioriteit. Tauw hanteert daartoe een managementsysteem dat is gecertificeerd dan wel geaccrediteerd volgens:

- NEN-EN-ISO 9001.

Kenmerk R001-4694008SIH-kmn-V02-NL

Inhoud

Verantwoording en colofon	5
1 Inleiding	9
1.1 Aanleiding en doel.....	9
1.2 Natuurbeschermingswetgeving	10
1.3 Methode	10
1.4 Uitgangspunten	11
2 Locatie, ontwikkeling en soorten	13
2.1 Situatie en beoogde ontwikkeling	13
2.2 Overzicht van verwachte soorten	15
2.3 Samenvatting verwachte tabel 2 en tabel 3 soorten	18
3 Toetsing Flora- en faunawet	21
3.1 Inleiding	21
3.2 Overzicht (mogelijke) effecten	21
3.3 Toetsing aanwezige soorten	22
3.4 Conclusies toetsing Flora- en faunawet	25
4 Toetsing Ecologische Hoofdstructuur	29
4.1 Werkwijze	29
4.2 EHS Provincie Drenthe	29
4.3 Toetsing effecten	30
4.4 Conclusies toetsing EHS	32
5 Conclusies en aanbevelingen	33
5.1 Flora en faunawet.....	33
5.2 Ecologische Hoofdstructuur	34
5.3 Opmerkingen en vervolgstappen	34
6 Literatuur	37
Bijlage(n)	
1. Overzichtskaart	
2. Toelichting natuurbeschermingswetgeving	
3. Indruk omgeving plantracé	

Kenmerk R001-4694008SIH-kmn-V02-NL

1 Inleiding

Voor de aanleg van de 110 kV leiding BGMR1 tussen Klazienaveen en schakelstation Bargermeer is een quickscan in het kader van de relevante natuurbeschermingswetgeving uitgevoerd door Tauw. Uit deze quickscan kwam naar voren dat een veldbezoek en een verdere uitwerking van de atlasen noodzakelijk was om te bepalen of door de wet beschermde soorten en gebieden geschaad worden. Dit document gaat verder in op de effecten van de aanleg van de leiding op beschermde natuurwaarden. In de conclusie wordt apart uiteen gezet welke effecten op de schakelstations te verwachten zijn, en welke effecten te verwachten zijn bij de aanleg van de leiding. Tevens worden de benodigde vervolgstappen weergegeven.

Hoofdstuk 1 gaat in op de achtergrondinformatie van de relevante natuurbeschermingswetgeving bij dit project en de wijze van toetsing hieraan. In de navolgende hoofdstukken wordt de wetgeving verder behandeld. In hoofdstuk 5 worden de conclusies beschreven.

1.1 Aanleiding en doel

In opdracht van Tennet TSO B.V. heeft Tauw onderzoek gedaan naar de consequenties van natuurwetgeving voor de aanleg van een 110 kV leiding tussen Klazienaveen en schakelstation Bargermeer. De beoogde ingreep is nader beschreven in hoofdstuk 2.

Bij ruimtelijke ingrepen en plannen moet onderbouwd worden of het voornemen 'redelijkerwijs uitvoerbaar' is. Een inschatting van eventuele belemmeringen op het gebied van natuurbescherming is hier onderdeel van. Reeds tijdens de planvorming moet daarom inzichtelijk worden gemaakt of er mogelijk sprake is van effecten waarvoor een mitigatie- en / of ontheffingsplicht geldt en of voldoende ecologisch mitigerende en/of compenserende maatregelen getroffen kunnen worden.

In deze rapportage wordt daarom antwoord gegeven op de vragen:

Welke natuurbeschermingswetgeving is van belang, in hoeverre is de beoogde ontwikkeling (mogelijk) strijdig met deze wetgeving, welke consequenties zijn daar aan verbonden, en wat betekent dit voor de verdere planvorming en uitvoering?

1.2 Natuurbeschermingswetgeving

De huidige natuurbeschermingswetgeving kan worden onderverdeeld in soortbescherming en gebiedsbescherming. *Soortbescherming* wordt gewaarborgd door de Flora- en faunawet. Deze wet beschermt inheemse dier- en plantensoorten waarbij onderscheid wordt gemaakt in verschillende beschermingscategorieën. Voor alle activiteiten met een mogelijk effect op beschermde dier- en plantensoorten is toetsing aan de Flora- en faunawet noodzakelijk.

Gebiedsbescherming wordt gewaarborgd door de Natuurbeschermingswet 1998. Deze wet beschermt Natura 2000-gebieden en Beschermde natuurmonumenten. Voor activiteiten met een mogelijk effect op deze gebieden is toetsing aan de Natuurbeschermingswet 1998 noodzakelijk. Op circa 3,5 kilometer ten zuidoosten van het traject BGMR1 ligt het Natura 2000-gebied 'Bargerveen'. Gezien de aard van de werkzaamheden en de relatief grote afstand tot het Natura 2000-gebied kunnen effecten op het Natura 2000-gebied worden uitgesloten.

De planologische bescherming van gebieden aangemerkt als *Ecologische Hoofdstructuur* vindt primair plaats bij ruimtelijke procedures en andere vergunningaanvragen. Het tracé ligt direct ten zuiden van het Oosterbos, wat is aangemerkt als Ecologische hoofdstructuur (EHS). Tevens ligt het gebied in een ecologische verbindingszone. Toetsing aan de EHS is daarvoor noodzakelijk.

Samengevat wordt in dit document de ingreep getoetst aan de Flora- en faunawet en de EHS. Een nadere uitwerking van de in dit document behandelde natuurwetgeving vindt u in bijlage 2.

1.3 Methode

De mogelijke aanwezigheid van beschermde planten- en / of diersoorten is in eerste instantie bepaald aan de hand van de volgende gegevens:

- De quickscan van 3 november 2009 [N002-4662436HKJ-evp-V01-NL]
- Regionale en landelijke verspreidingsatlassen en -data
- Vrij beschikbare gegevens van het Natuurloket
- Een oriënterend veldbezoek op 16 december 2009

Het oriënterende veldbezoek betreft geen volledige inventarisatie, maar is erop gericht te controleren in hoeverre verwachte soorten daadwerkelijk in het plangebied kunnen voorkomen of in hoeverre de locatie voldoet aan de eisen die deze soorten aan hun leefomgeving stellen. Op basis van het oriënterende veldbezoek, habitateisen van soorten en deskundigenoordeel is een selectie gemaakt van de soorten die daadwerkelijk in of nabij de planlocatie verwacht worden en / of aantoonbaar aanwezig zijn op basis van inventarisaties. De aanleg van de leiding is vervolgens getoetst op deze selectie van soorten.

1.4 Uitgangspunten

De toetsing aan de EHS omvat het bepalen van mogelijke aantasting van de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS. Deze toetsing geeft een ecologisch-inhoudelijke indruk van het optreden van eventuele effecten op de EHS.

In deze toetsing wordt ervan uitgegaan dat de groenstructuren worden gepasseerd door een gestuurde boring zoals aangegeven op de aan ons geleverde kaarten van 08-12-2008.

In deze toetsing wordt ervan uitgegaan dat elektromagnetische straling vanuit schakelstations geen effect hebben op vliegrouten en foerageergebieden van vleermuizen. Tauw gaat ervan uit dat de vleermuizen tijdens het gebruik van naastliggende opgaande structuren gebruik maken van sonar, welke niet wordt beïnvloed door magnetische straling.

Kenmerk R001-4694008SIH-kmn-V02-NL

2 Locatie, ontwikkeling en soorten

In dit hoofdstuk wordt een beschrijving gegeven van de huidige en de toekomstige staat en het gebruik van de planlocatie en de verwachte beschermde soorten op basis van verspreidingsgegevens, oriënterend veldbezoek en deskundigenoordeel.

2.1 Situatie en beoogde ontwikkeling

Voor de aanleg van de leiding wordt één schakelstation aangelegd en wordt er één schakelstation uitgebreid. De beide schakelstations inclusief het leidingtracé worden in het document gezamenlijk beschreven als plantracé. Indien een verduidelijking van per locatie noodzakelijk is, worden deze los beschreven.

Schakelstation Klazienaveen

Ten westen van de reeds bestaande warmtekrachtcentrale van Essent wordt een schakelstation aangelegd. Hier bevindt zich momenteel een paardenweide. Ten noorden van het plangebied ligt de weg Zwet, waarlangs tussen het plangebied en de weg enkele zomereiken staan.

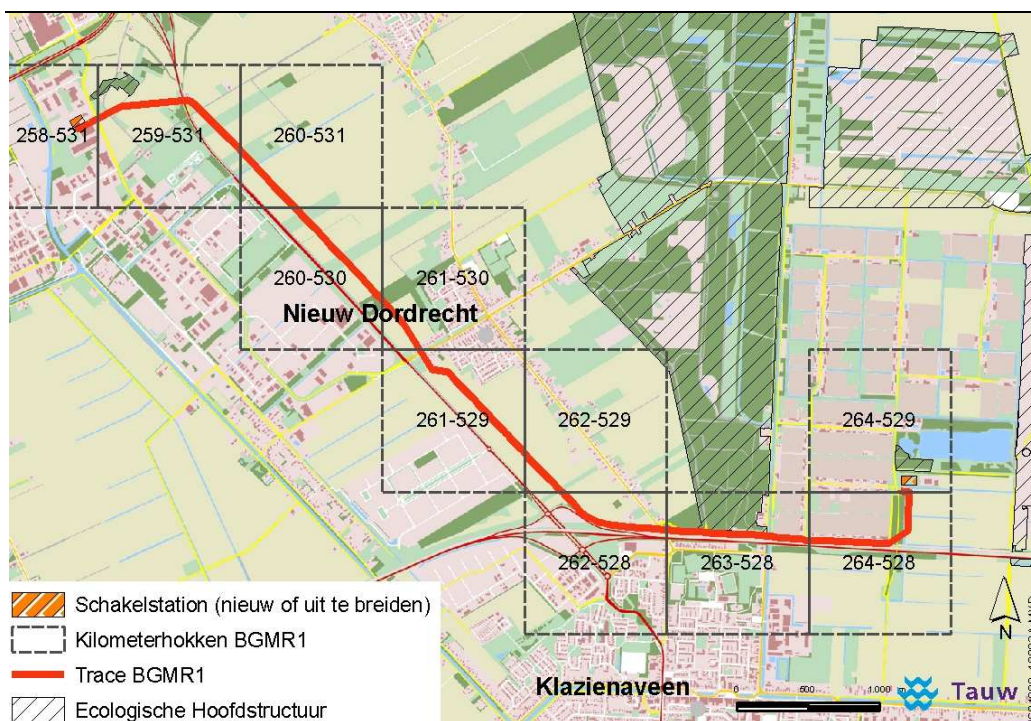
Plantracé

Het plantracé ligt in het landelijk gebied tussen Klazienaveen en Bargermeer. De aan te leggen leiding gaat vanaf hier in zuidelijke richting door het maaipad van de watergang ten oosten van de J. Kuntzelstraat. Nabij de snelweg A37 buigt de leiding naar het westen af. Hier wordt de leiding aangelegd in de berm tussen de snelweg A37 en de straat De Streek. Nabij het Oosterbos wordt de leiding tevens aangelegd in de voorgenoemde berm. Hier moeten enkele kleine bomen voor gekapt worden (maximaal vijf volgens de tekening). De leiding gaat onder de brugstraat door en buigt dan in noordwestelijke richting af door agrarisch landbouwgebied. Hier volgt de leiding op een afstand van circa 150 meter de weg N862. De leiding gaat onder de Oranjedorpstraat van het dorp Nieuw Dordrecht door tot aan de Bargerweg. In dit tussenstuk kruist de weg twee percelen met bosopstand, een kanaal en een verruigd perceel. Het kanaal en de bosopstanden worden gekruist met een gestuurde boring. Daarnaast is een houtwal aanwezig tussen de twee percelen ten zuiden van de Bargerweg. Ten zuiden van de huizen aan het Schoolpad 36-50 buigt de leiding naar het westen af. De leiding gaat hier onder de N862 door en onder de Oevermansweg en Phileas Foggstraat. Het tussenliggende gebied is agrarisch bouwland met langs de N862 wat bosopstand. De sleuven die worden gegraven voor de aanleg van de leiding zijn circa 2,50 meter diep met een insteekbreedte van vijf meter. De werkzaamheden zijn gepland in het voorjaar van 2010.

Schakelstation Bargemeer

Direct ten westen van de Phileas Foggstraat komt de leiding aan de oppervlakte in het uit te breiden schakelstation Bargemeer. Op het terrein van het schakelstation ligt voornamelijk grind en is geen beplanting aanwezig.

Om (globale) locaties aan te duiden wordt in de ecologie veel gebruik gemaakt van een raster van kilometerhokken, zogenaamde RD-coördinaten. Verspreidingsgegevens van dier- en plantensoorten worden veelal per kilometerhok gedocumenteerd. Het plantracé kruist 10 kilometerhokken. Figuur 2.1 geeft de ligging van het plangebied en de kilometerhokken weer.

Figuur 2.1 Ligging plangebied (globaal begrensd)

Voor een indruk van de omgeving van het plangebied zie bijlage 3.

2.2 Overzicht van verwachte soorten

In de Flora- en faunawet wordt onderscheid gemaakt in drie tabellen beschermde soorten: tabel 1-soorten (niet bedreigd), tabel 2-soorten (beschermd) en tabel 3-soorten (strikt beschermd). Voor tabel 1-soorten geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen en bestendig beheer, onderhoud of gebruik. Deze soorten worden in dit rapport niet specifiek benoemd. In deze paragraaf worden de verwachte door de Flora- en faunawet beschermde soorten geselecteerd.

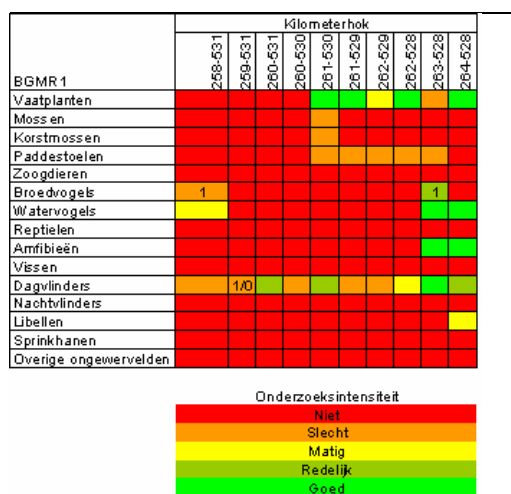
Volgens de gegevens van het Natuurloket zijn de kilometerhokken in het plantracé op de meeste locaties niet onderzocht op het voorkomen van strikt beschermde dier- of plantsoorten. Voor de soortgroep dagvlinders is het gehele tracé wel onderzocht.

In het plangebied wordt één beschermde broedvogel gemeld in twee kilometerhokken en één beschermde vlindersoort in één kilometerhok (zie figuur 2.2).

Op basis van verschillende literatuurbronnen is nader bekeken welke beschermde soorten in of in de omgeving van het plantracé voorkomen. Waarna door een oriënterend veldbezoek, habitateisen en een deskundigenoordeel een selectie is gemaakt van de soorten die daadwerkelijk in of nabij de planlocatie verwacht worden.

Flora

Volgens het Natuurloket zijn de kilometerhokken nabij Klazienaveen matig tot goed onderzocht op vaatplanten. Het plantracé bestaat voornamelijk uit agrarisch landbouwgebied, maaipad en berm van de A37. Ten tijde van het veldbezoek waren planten niet herkenbaar vanwege de periode van het jaar. Wel zijn soorten zoals Pitrus, Brede weegbree en Fluitenkruid aangetroffen. Buro Bakker [2009] heeft in de nabije omgeving onderzoek uitgevoerd naar planten. Hierbij zijn nabij de berm van de A37 de tabel 2-soorten Steenanjer en Wilde marjolein aangetroffen. Volgens het rapport betrof het hier uitgezaaide exemplaren, waardoor het mogelijk is dat deze ook in de berm langs het plantracé voorkomen.

Figuur 2.2 Onderzoeksintensiteit plantracé bron Natuurloket.
 1/0 aantal soorten van tabel 2 of 3 / aantal soorten
 Habitatrichtlijn (bijlage 2 en 4)
 1 aantal volgels waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn

Grondgebonden zoogdieren

Volgens het Natuurloket is het plantracé niet onderzocht op het voorkomen van zoogdieren. Volgens waarneming.nl en Broekhuizen [1992] kunnen de tabel 2-soorten Steenmarter en Eekhoorn voorkomen in de ruime omgeving van het plangebied. De Steenmarter kan goed een vaste verblijfplaats hebben in het tuinbouwgebied of in één van de schuren in bebouwd gebied. Het plantracé kan functioneren als foerageergebied voor de soort. Echter versturende effecten welke een effect op de populatie hebben treden met zekerheid niet op. De Eekhoorn kan voorkomen in het Oosterbos en in het bosstukje ten noorden van Nieuw Dordrecht. In het plantracé is enkel ter hoogte van de bosjes geschikt biotoop aangetroffen voor de Eekhoorn. Het plangebied is niet geschikt voor overige strikt beschermde grondgebonden zoogdieren.

Niet grondgebonden zoogdieren: Vleermuizen

In en langs het plangebied kunnen verschillende vleermuissoorten voorkomen volgens Limpens *et al.* [1997] kunnen de vleermuissoorten Watervleermuis, Franjestaart, Ruige dwergvleermuis, Meervleermuis, Laatvlieger, Gewone grootovleermuis, Gewone dwergvleermuis en Gewone baardvleermuis voorkomen in de ruime omgeving van het plangebied. De vleermuizen kunnen meerdere locaties langs het plantracé als vliegroute, foerageergebied of migratieroute gebruiken. Lichtvermijdende soorten zullen zeker nabij 'de Streek' niet veel voorkomen omdat er veel licht afkomstig is van de snelweg en van het aanliggende kassengebied.

Vogels

Volgens het natuurloket zijn enkel twee kilometerhokken onderzocht op broedvogels. In beide kilometerhokken is een soort aangetroffen met een volgens de Flora- en faunawet vaste verblijfplaats.

De soortgroep vogels heeft in de Flora- en faunawet een bijzondere status: Alle broedende vogels, hun broedplaatsen én de functionele omgeving van de broedplaatsen zijn beschermd tijdens de broedperiode. Tevens zijn rust- en verblijfplaatsen en de functionele omgeving van een aantal vogelsoorten jaarrond beschermd. Een overzicht van deze vogels is opgenomen in de bijlagen. Meerdere van deze jaarrond beschermde vogelsoorten kunnen voorkomen in de ruime omgeving van het plangebied. Tijdens het oriënterende veldbezoek zijn meerdere nesten waargenomen welke van een vogel met vaste verblijfplaats kunnen zijn zoals de Buizerd of de Boomvalk. Het betreffen enkele grotere nesten in de directe omgeving van het plantracé. De nesten zijn ingetekend in bijlage 1. Daarnaast kunnen in het plantracé soorten voorkomen waarvoor inventarisatie gewenst is indien een effect op de soorten kan worden verwacht, zoals Zwarte kraai, Grote bonte specht en Torenavalk. Deze soorten kunnen voornamelijk voorkomen in de groenopstanden waardoor het plantracé ligt.

Amfibieën

Volgens het Natuurloket zijn enkel de kilometerhokken 263-528 en 264-528 onderzocht op het voorkomen van amfibieën. In deze kilometerhokken zijn geen strikt beschermde soorten aangetroffen. Volgens het RAVON [ravn.nl] kunnen de Heikikker en Poelkikker in de ruime omgeving van het plangebied voorkomen. Geschikt leefgebied voor beide soorten kan gevonden worden in het Oosterbos. Het plantracé zelf voorziet niet in geschikt habitat voor de bovengenoemde beschermde soorten. Het plantracé bevat voornamelijk agrarische gronden en de berm van de A37.

Wel dient rekening gehouden te worden met de paddentrek in het tussenliggende gebied van het nieuw te bouwen schakelstation en de A37. De paddenwerkgroep van de Dierenbescherming zet hier sinds 2001 padden over van de Westzijde van de J. Kuntzelstraat naar de Oostzijde alwaar de padden in de wijk voortplanten. Hiervoor lopen de padden mogelijk over het plantracé [mond. med. de heer Weegeenaar, IVN Emmen]. De grootste paddentrek vindt plaats tussen begin maart en midden april. Het plantracé ligt in het agrarisch landbouwgebied gepland ten oosten van de wijk, waardoor effecten op de paddenpopulatie met zekerheid niet worden verwacht. De aanvoer van materieel en materiaal via de J. Kuntzelstraat valt onder normaal gebruik van de weg, waardoor verdere maatregelen niet noodzakelijk zijn.

Reptielen

Volgens het Natuurloket zijn reptielen niet onderzocht in het plantracé. Volgens het Ravon [ravn.nl] en waarneming.nl kunnen de soorten Levenbarende hagedis (tabel 2), Gladde slang en Adder (beide tabel 3) voorkomen in de ruime omgeving van het plantracé. In het Oosterbos is mogelijk biotoop aanwezig voor deze soorten. Het plantracé zelf bevat geen geschikt voortplantingsbiotoop of overwinteringsbiotoop voor bovenstaande beschermde reptielen. Voor andere reptielsoorten is het plangebied tevens niet geschikt.

Door het aanleggen van de leiding wordt geen effect verwacht op de soortgroep reptielen.

Vissen

Volgens het Natuurloket zijn vissen niet onderzocht in het plantracé. Volgens Brouwer 2008 kunnen de tabel 2-soorten Bempje, Kleine modderkruiper en Rivierdonderpad voorkomen in de ruime omgeving van het plangebied. De meeste afwateringsgangen zijn niet geschikt voor vissen. In de wijk ten zuiden van het schakelstation kan mogelijk de Kleine modderkruiper voorkomen. Tevens kunnen in de watergang met waterschapscode OAFBK0000008, welke door het plantracé ligt, beschermde vissoorten voorkomen.

Dagvlinders

Volgens het Natuurloket is het plangebied wisselend onderzocht op beschermde vlindersoorten. In het kilometerhok 259-531 is één tabel 2 of tabel 3-soort aangetroffen. Volgens Bos *et al.* [2006] kan het beschermde Heideblauwtje (tabel 3) voorkomen in de ruime omgeving van het plantracé. In het plantracé zelf zijn geen grote heidevegetatie aanwezig welke geschikt zijn voor het Heideblauwtje. Leefgebied van de soort wordt daarvoor niet verwacht in het plantracé. Tevens is het plantracé niet geschikt voor andere strikt beschermde vlindersoorten. Een effect van het voornemen op strikt beschermde vlinders wordt met zekerheid niet verwacht.

Libellen

Volgens het natuurloket is enkel het kilometerhok 264-528 onderzocht op het voorkomen van libellen. In het kilometerhok zijn geen waarnemingen bekend van strikt beschermde libellensoorten. Meerdere libellensoorten zijn door de Flora- en faunawet beschermd. Volgens Dijkstra *et al.* [2002] komen er geen strikt beschermde libellensoorten voor in de directe omgeving van het plangebied. In het plantracé is geen geschikt biotoop voor strikt beschermde libellen aangetroffen. Effecten van het aanleggen van de leiding op strikt beschermde libellen worden niet verwacht.

Overige ongewervelden

Volgens het natuurloket zijn overige ongewervelden niet onderzocht in het plantracé. Naast dagvlinders en libellen worden ook enkele kevers (Vliegend hert, Brede geelrandwaterroofkever, Gestreepte waterroofkever, Heldenbok, Juchtleerkever), weekdieren (Bataafse stroommossel, Platte schijfhoren) en een kreeftachtige (Rivierkreeft) beschermd door de Flora- en faunawet. Het plangebied en directe omgeving voorzien voor geen van deze soorten in een geschikt habitat. Effecten van het aanleggen van de leiding op strikt beschermde overige ongewervelden worden niet verwacht.

2.3 Samenvatting verwachte tabel 2 en tabel 3 soorten

Op basis van de verspreidingsgegevens uit de beschikbare literatuurbronnen en het oriënterende veldbezoek zijn in de tabel 2.1 de soorten weergegeven, waarvan verwacht wordt dat deze in of in de nabije omgeving van het plangebied voor kunnen komen. In de tabel zijn de zwaarder beschermde soorten opgenomen (Flora- en faunawet tabel 2 en 3). De licht beschermde soorten (tabel 1) waarvoor veelal een vrijstelling geldt zijn niet genoemd, tenzij er een bijzonderheid geldt. Rode Lijst-soorten zonder beschermde status zijn evenmin opgenomen.

Tabel 2.1 Beschermden soorten (tabel 2/3) die op basis van verspreidingsgegevens, veldbezoek en deskundigenoordeel in of in de nabije omgeving van het plangebied aanwezig kunnen zijn

Soortgroep	Verwachte soorten (tabel 2/3)	Toetsing
Flora	Steenanjer, Wilde marjolein (tabel 2) Geen tabel 3 plantensoorten verwacht	Ja
Zoogdieren	Eekhoorn (tabel 2) Geen tabel 3 zoogdiersoorten verwacht	Ja
Vleermuizen	Watervleermuis, Franjestaart, Ruige dwergvleermuis, Meervleermuis, Laativlieger, Gewone grootoorvleermuis, Gewone dwergvleermuis en Gewone baardvleermuis (tabel 3)	Ja
Vogels (vaste verblijfplaatsen)	Boomvalk, Buizerd, Roek, Sperwer (vaste verblijfplaatsen) Bonte vliegenvanger, Boomklever, Boomkruiper, Draaihals, Ekster, Gekraagde roodstaart, Glanskop, Grauwe vliegenvanger, Groene specht, Grote bonte specht, IJsvogel, Kleine bonte specht, Kleine vliegenvanger, Koolmees, Pimpelmees, Spreeuw, Torenvalk, Zwarte kraai, Zwarte mees, Zwarte roodstaart, Zwarte specht (inventarisatie)	Ja
Reptielen	Geen strikt beschermden soorten verwacht	Nee
Amfibieën	Geen tabel 2 of tabel 3 amfibieënsoorten verwacht. Wel een grote populatie padden nabij de J.Kuntzelstraat.	Nee
Vissen	Kleine modderkruiper (tabel 2) Geen tabel 3-soorten verwacht	Ja
Dagvlinders	Geen tabel 2- of 3-soorten en/of relevante habitatrictlijnsoorten verwacht	Nee
Libellen	Geen tabel 2- of 3-soorten en/of relevante habitatrictlijnsoorten verwacht	Nee
Overige ongewervelden	Geen tabel 2- of 3-soorten en/of relevante habitatrictlijnsoorten verwacht	Nee

Kenmerk R001-4694008SIH-kmn-V02-NL

3 Toetsing Flora- en faunawet

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de vragen: In welke mate worden door de Flora- en faunawet beschermde soorten planten of dieren door de beoogde activiteiten beïnvloed en is hiervoor een ontheffing van die wet noodzakelijk?

3.1 Inleiding

De bescherming van inheemse dier- en plantensoorten is vastgelegd in de Flora- en faunawet. De wet maakt onderscheid in drie categorieën beschermde soorten:

- Tabel 1-soorten: De meest algemene, niet bedreigde soorten. Voor deze soorten geldt een vrijstellingsregeling bij ruimtelijke ontwikkelingen, bestendig gebruik of beheer en onderhoud
- Tabel 2-soorten: Beschermde soorten. Hiervoor geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen, bestendig gebruik of beheer en onderhoud mits wordt gehandeld volgens een geaccordeerde en door de initiatiefnemer onderschreven gedragscode
- Tabel 3-soorten: Strikt beschermde soorten waaronder de Habitatrictlijnsoorten en een selectie van bedreigde soorten

In de Flora- en faunawet is tevens een zorgplicht opgenomen. Deze zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend.

Een nadere beschrijving van de Flora- en faunawet is opgenomen in bijlage 2.

3.2 Overzicht (mogelijke) effecten

De beoogde (ruimtelijke) ingreep heeft een mogelijk effect op beschermde dier- en plantensoorten. Hierbij is onderscheid te maken tussen tijdelijke en permanente invloeden die effecten kunnen veroorzaken. Dit zijn:

Tijdelijke invloeden:

- Geluid bij grondwerken
- Licht tijdens de bouwfase
- Verhoogde aanwezigheid en beweging van mensen
- Sleuven in de grond van 2,5 meter diep bij 5 meter breed → tijdelijke verdroging van omgeving

Permanente invloeden:

- Aanwezigheid van schakelstation naast de Warmtekrachtcentrale van Klazienaveen
- Kap van bomen
- Verwijderen van struweel

3.3 Toetsing aanwezige soorten

In het vorige hoofdstuk is beschreven in hoeverre dier- en plantensoorten daadwerkelijk in het plangebied kunnen voorkomen en / of in hoeverre het voldoet aan de eisen die deze soorten aan hun leefomgeving stellen. In deze paragraaf is getoetst of het beoogde voornemen een effect kan hebben op de verwachte aanwezige beschermde soort(en).

Zowel de Flora- en faunawet als de Natuurbeschermingswet 1998 gaan uit van het voorzorgsbeginsel en stellen dat effecten *met zekerheid* moeten kunnen worden uitgesloten. Wanneer effecten mogelijk zijn, en wanneer op basis van het oriënterend veldbezoek of actuele verspreidingsgegevens niet met zekerheid vast te stellen is of een soort aanwezig is, kan daarom nader onderzoek noodzakelijk zijn.

Flora

In de berm van de A37 kunnen strikt beschermde plantensoorten worden aangetroffen. Door de graafwerkzaamheden wordt de standplaats van de soort aangetast, wat een overtreding van het verbod op beschadigen van standplaatsen (artikel 8) betreft.

Tabel 3.1 Verwacht effect van werkzaamheden op vegetatie in relatie tot uitvoeringsperiode

(Wel = wel effect, Geen = geen effect, Verw. = verwaarloosbaar effect, omgeving mitigeerd voldoende)

Werk/mnd	Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Graafwerkzaamheden in berm A37	Wel	Wel	Wel	Wel	Wel	Wel	Wel	Wel	Wel	Wel	Wel	Wel

Grondgebonden zoogdieren

De Eekhoorn kan voorkomen in het plangebied. Het gebied wordt gekruist door een gestuurde boring, waardoor effecten op het leefgebied van de Eekhoorn enkel een tijdelijke geluidsoverlast betreft. Effecten van de werkzaamheden op de populatie van de Eekhoorn vinden met zekerheid niet plaats.

Tabel 3.2 Verwacht effect van werkzaamheden op grondgebonden zoogdieren in relatie tot

uitvoeringsperiode (Wel = wel effect, Geen = geen effect, Verw. = verwaarloosbaar effect, omgeving mitigeerd voldoende)

Werk/mnd	Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Gestuurde boring vanuit weilanden	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen

Vleermuizen

Plantracé

Meerdere vleermuizen kunnen in de directe omgeving van het plangebied voorkomen. De vleermuizen gebruiken voornamelijk opstaande structuren zoals houtwallen en bosranden als vliegrouete en foerageergebied. Door eventueel enkele bomen te kappen in het plantracé zullen geen effecten op vliegrouten plaatsvinden. Het betreffen enkele solitaire kleine bomen nabij langere houtsingels, waardoor eventuele vliegrouten en foerageergebieden zeker niet verstoord worden. De aangewezen te kappen bomen bevatten geen hopen die kunnen dienen als verblijfplaats voor vleermuizen.

De werkzaamheden worden enkel overdag uitgevoerd, waardoor effecten van verlichting niet plaatsvinden. Voorwaarde is wel dat eventuele verlichting van de bouwplaats 's-nachts wordt uitgeschakeld.

Schakelstation Klazienaveen

Bij de straat Zwet wordt een schakelstation gebouwd. Het schakelstation bevat verlichting. Echter door de aanwezigheid van de vele verlichting in de directe omgeving vanuit het tuinbouwgebied, wordt geen effect verwacht op vleermuizen van het effect verlichting.

Elektromagnetische straling heeft geen effect op de aanwezige foerageergebieden en vliegrouten van vleermuizen.

Tabel 3.3 Verwacht effect van werkzaamheden op vleermuizen in relatie tot uitvoeringsperiode

(Wel = wel effect, Geen = geen effect, Verw. = verwaarloosbaar effect, omgeving mitigeerd voldoende)

Werk/mnd	Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Gestuurde boring vanuit weilanden	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen

Vogels

Algemene broedvogels

De aanleg van de leiding kan verstrend werken op broedende vogels. Zeker nabij de bossages bij de J. Kuntzelstraat, langs het Oosterbos, de bosjes ten noorden van Nieuwe Dordrecht en het ruige stukje ten zuiden van de Bargerweg. In de overige delen kunnen tevens broedende vogels in de directe omgeving voorkomen die worden verstoord door de uitvoering van de werkzaamheden.

Vaste verblijfplaatsen

In enkele bomen zijn nesten aanwezig die dienst kunnen doen als vaste verblijfplaats. Deze verblijfplaatsen zitten niet in de bomen die zijn aangemerkt voor kap. Door de werkzaamheden kunnen de vaste verblijfplaatsen en / of de functionele leefomgeving van de vaste verblijfplaatsen (tevens strikt beschermd) die dienst doet als foerageergebied tijdelijk verstoord raken. Indien de werkzaamheden buiten het broedseizoen plaatsvinden, dan wordt er met zekerheid geen effect op de nesten en hun functionele omgeving verwacht. Indien er tijdens het broedseizoen wordt gewerkt kan niet worden gegarandeerd dat een verbodsbepaling van Flora- en faunawet wordt overtreden.

Tabel 3.4 Verwacht effect van werkzaamheden op broedvogels in relatie tot uitvoeringsperiode (Wel = wel effect, Geen = geen effect, Verw. = verwaarloosbaar effect, omgeving mitigeerd voldoende)

Werk/mnd	Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Effect van werkzaamheden waarbij tevens gestuurde boringen worden gebruikt	Geen	Geen	Wel	Wel	Wel	Wel	Wel	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen

Vissen

In het plantracé kan in de wijk bij Klazienaveen en het kanaal ten zuiden van de Bargerweg de beschermde soort Kleine modderkruiper voorkomen. Deze watergang wordt gepasseerd door een gestuurde boring, waardoor de waterbodem en een mogelijke vaste verblijfplaats van vissen met zekerheid niet verstoord wordt. De overige watergangen en sloten bevatten niet voldoende water voor vissen. Een effect van de werkzaamheden op de soortgroep vissen wordt niet verwacht.

Tabel 3.5 Verwacht effect van werkzaamheden op vissen in relatie tot uitvoeringsperiode (Wel = wel effect, Geen = geen effect)

Werk/mnd	Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Gestuurde boring	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen

3.4 Conclusies toetsing Flora- en faunawet

Bij ruimtelijke ingrepen en plannen dient onderbouwd te worden of het voornemen 'redelijkerwijs uitvoerbaar' is. Een inschatting van eventuele belemmeringen op het gebied van natuurbescherming is hier onderdeel van. Reeds tijdens de planvorming dient daarom inzichtelijk te worden gemaakt of er mogelijk sprake is van effecten waarvoor een mitigatie- en / of ontheffingsplicht geldt en of voldoende ecologisch mitigerende en / of compenserende maatregelen getroffen kunnen worden.

In de onderstaande tabel zijn de beschermde tabel 2 en 3-soorten uit de Flora- en faunawet opgenomen waarvan niet uitgesloten kan worden dat zij geschaad worden door de ingreep. Eventueel overtreden verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet zijn eveneens weergegeven.

Tabel 3.6 Flora- en faunawet soorten (tabel 2/3) die mogelijk geschaad worden

Soortgroep	Soorten planlocatie	Verbodsbepalingen*
Flora	Aantasting van groeiplaatsen van tabel 2-soorten	Artikel 8
Zoogdieren	Geen (aantasting van) tabel 2/3-soorten	Niet van toepassing
Vleermuizen	Aantasting indien 's-nachts verlichting wordt gevoerd	Artikel 11
Broedvogels,	Geen (aantasting van) algemene broedvogels mits uitvoering buiten broedseizoen	Artikel 11
Broedvogels,	Geen (aantasting van) broedvogels met vaste verblijfplaats mits uitvoering buiten broedseizoen	Artikel 11
Reptielen	Geen (aantasting van) tabel 2/3-soorten	Niet van toepassing
Amfibieën	Geen (aantasting van) tabel 2/3-soorten	Niet van toepassing
Vissen	Geen (aantasting van) tabel 2/3-soorten	Niet van toepassing
Dagvlinders	Geen (aantasting van) tabel 2/3-soorten	Niet van toepassing
Libellen	Geen (aantasting van) tabel 2/3-soorten	Niet van toepassing
Overige ongewervelden	Geen (aantasting van) tabel 2/3-soorten	Niet van toepassing

*Toelichting verbodsbepalingen tabel:

Artikel 2: Zorgplicht en Zorgvuldig handelen ten aanzien van alle plant- en diersoorten, al dan niet beschermd

Artikel 8: Verbod: plukken, uitsteken, vernielen, beschadigen of verwijderen van beschermde planten

Artikel 9: Verbod: opsporen, vangen, bemachtigen, doden, verwonden van beschermde dieren

Artikel 10: Verbod: opzettelijk verontrusten van beschermde dieren

Artikel 11: Verbod: wegnemen, verstoren, aantasten van verblijfplaatsen en voortplantingsplaatsen

Artikel 12: Verbod: zoeken, rapen, beschadigen, vernielen of uit nesten nemen van eieren

Artikel 13: Verbod: onder zich hebben van beschermde planten, dieren, eieren of producten hiervan

Geconcludeerd wordt dat meerdere beschermde waarden geschaad kunnen worden bij de aanleg van het gehele plantracé. Het betreffen de volgende waarden per soort werk:

Aanleg schakelstation Klazienaveen

Tabel 3.7 Overzicht beschermde waarden → te ondernemen stap

Beschermde waarde	Mitigatie/ te ondernemen stap
Vleermuizen door 's-nachts verlichting te gebruiken	Verlichting van bouwplaats 's-nachts uitschakelen
Algemene broedende vogels door de werkzaamheden	Buiten het broedseizoen (circa 15 maart tot en met 30 juli) werken. Of starten met de aanleg voor het broedseizoen, waarbij werkzaamheden door mogen lopen in het broedseizoen.

Werk voor aanleg schakelstation kan met bovenstaande maatregelen uitgevoerd worden

Uitbreiding schakelstation Bargermeer

Tabel 3.8 Overzicht beschermde waarden → te ondernemen stap

Beschermde waarde	Mitigatie/ te ondernemen stap
Vleermuizen door 's-nachts verlichting te gebruiken	Verlichting van bouwplaats 's-nachts uitschakelen
Algemene broedende vogels door de werkzaamheden	Buiten het broedseizoen (circa 15 maart tot en met 30 juli) werken. Of starten met de aanleg voor het broedseizoen, waarbij werkzaamheden door mogen lopen in het broedseizoen. <i>Opm. Er zijn hier weinig mogelijkheden voor broedende vogels, maar desondanks valt het voor komen ervan niet uit te sluiten.</i>

Werk voor uitbreiding schakelstation kan met bovenstaande maatregelen uitgevoerd worden.

Aanleg kabelverbinding
Tabel 3.9 Overzicht beschermde waarden → te ondernemen stap

Beschermde waarde	Mitigatie/ te ondernemen stap
Beschermde planten door graafwerkzaamheden	Nader onderzoek naar vegetatie in de berm van A37
Vleermuizen door 's-nachts verlichting te gebruiken	Verlichting van bouwplaats 's-nachts uitschakelen
Algemene broedende vogels door de werkzaamheden	Buiten het broedseizoen (circa 15 maart tot en met 30 juli) werken. (zie ook vaste verblijfplaatsen)
Vaste verblijfplaatsen van vogels door de werkzaamheden	Buiten het broedseizoen (circa 15 maart tot en met 30 juli) werken. Starten met werk voor het broedseizoen, waarbij het werk doorgang vindt in het broedseizoen, kan hier bij de vaste verblijfplaatsen leiden tot een verstoring van de nesten in het broedseizoen

Werk voor aanleg leiding kan plaatsvinden nadat duidelijkheid is verkregen over de aanwezigheid van beschermde plantensoorten en mits er buiten het broedseizoen wordt gewerkt.

Indien standplaatsen van strikt beschermde plantensoorten worden geschaad, dan moet een ontheffing worden aangevraagd, of dienen mitigerende maatregelen getroffen te worden. Deze mitigerende maatregelen kunnen het beste gecontroleerd worden bij LNV of voorgestelde mitigerende maatregelen afdoende zijn.

Een ontheffing voor het verstoren van vaste verblijfplaatsen van vogels wordt niet verleend als mitigerende maatregelen relatief eenvoudig genomen kunnen worden, wat in dit geval inhoudt dat er buiten het broedseizoen wordt gewerkt nabij de vaste verblijfplaatsen (zie ook bijlage 1 voor de kaart met vaste verblijfplaatsen).

Kenmerk R001-4694008SIH-kmn-V02-NL

4 Toetsing Ecologische Hoofdstructuur

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de vraag: In welke mate worden de wezenlijke waarden en kenmerken van de provinciale ecologische hoofdstructuur aangetast door de beoogde activiteiten?

4.1 Werkwijze

Bij ruimtelijke ontwikkelingen of ingrepen in of nabij de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is sprake van planologische bescherming via ruimtelijke procedures in het kader van de Wet op de Ruimtelijke Ordening (WRO). Het stelsel van de WRO gaat ervan uit dat plannen van een hogere overheid doorwerken naar lagere overheden. Overheden zijn gehouden aan bescherming van de EHS via een Planologische Kernbeslissing in de Nota Ruimte; voor (particuliere) initiatiefnemers van (ruimtelijke) ingrepen in de EHS is het gemeentelijk bestemmingsplan het bindende ruimtelijk plan. Bij een ruimtelijke ingreep in de EHS is het bepalen van effecten op de EHS noodzakelijk. Wanneer er geen ruimtelijke procedure van toepassing is, maar wél effecten op de EHS denkbaar zijn, is het raadzaam en in sommige gevallen noodzakelijk ook een toetsing aan de EHS-doelen uit te voeren. Zie bijlage 2 voor een nadere beschrijving van toetsing aan de EHS.

De toetsing aan de EHS omvat het bepalen van mogelijke aantasting van de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS. Deze toetsing geeft een ecologisch-inhoudelijke indruk van het optreden van eventuele effecten op de EHS.

4.2 EHS Provincie Drenthe

Om een ecologisch-inhoudelijke indruk te krijgen van het optreden van eventuele effecten op de EHS, dient gekeken te worden naar de wezenlijke kenmerken en waarden. Als wezenlijke kenmerken en waarden definieert de Nota Ruimte actuele en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen voor het gebied. Het gaat daarbij om de bij het gebied behorende natuurdoelen en -kwaliteit, geomorfologische en aardkundige waarden en processen, de waterhuishouding, de kwaliteit van bodem, water en lucht, rust, stilte, duisternis en openheid, de landschapsstructuur en belevingswaarde.

Het deeltraject ligt in de provincie Drenthe. Het tracé grenst gedeeltelijk aan het Oosterbos dat is aangewezen als EHS. Het Oosterbos is aangewezen voor het natuurdoeltype Hoogveenbos [Drenthe.nl].

Het natuurdoeltype is beschreven als ‘vrij open, laag tot vrij laag broekbos voorkomend op ondiep veraard veen met een sterke invloed van regenwater, waardoor natte, zure en mineralenarme omstandigheden ontstaan.

De boomlaag bestaat uit zachte berken, maar wanneer er ook enige invloed is van grondwater, zijn ook zwarte elzen aanwezig. De ondergroei is relatief soortenarm en bestaat uit hoogveenplanten: met name veenmossen en de doelsoorten Eenarig wollegras en Rijsbes. Een struiklaag met bijvoorbeeld Wilde gagel kan aanwezig zijn.

Hoewel dit type bos een prioritair habitat is volgens de EU-Habitatrichtlijn, is het aantal doelsoorten betrekkelijk gering. Behalve voor de genoemde plantensoorten is het Hoogveenbos vooral belangrijk als broedbiotoop voor de Midden-Europese goudvink en als slaapplek voor de Speerwaterjuffer.’

Doelsoorten voor dit type bos zijn:

- Vogels:** Buizerd va, Geelgors va, Kleine barsijs va, Korhoen a, Midden-Europese goudvink va, Nachtzwaluw va
- Reptielen:** Adder va, Gladde slang va
- Amfibieën:** Heikikker aw
- Dagvlinders:** Bont dikkopje va, Rouwmantel vaw, Spiegeldikkopje va
- Libellen:** Speerwaterjuffer a
- Vaatplanten:** Dubbelloof, Eenarig wollegras, Rijsbes, Wilde gagel

4.3 Toetsing effecten

Effecten op de Ecologische hoofdstructuur kunnen voornamelijk ontstaan door tijdelijke invloeden van de aanleg van de leiding. Ter hoogte van de EHS wordt de werksleuf namelijk afgedicht na de aanleg, waardoor permanente effecten langs de EHS niet plaatsvinden door de leiding. In tabel 4.1 zijn de doelen van de EHS uiteen gezet en zijn de mogelijke effecten op de EHS afgewogen.

Tabel 4.1 Toetsing van effecten op de EHS

Doel	Effect	Mogelijk effect
Geomorfologische en aardkundige waarden en processen	De bodem van het plantracé wordt enkel in de daartoe bestemde delen beroerd. De EHS wordt niet vergraven.	Geen

Doel	Effect	Mogelijk effect
Waterhuishouding	Het werk kan in den droge worden uitgevoerd door een bronbemaling uit te voeren indien noodzakelijk. Effecten op het Oosterbos worden niet verwacht aangezien direct langs de weg (de streek) een sloot aanwezig is voor de benodigde drooglegging. Tevens is het bos regenwater gevoed, zodat een tijdelijke bronbemaling geen effect heeft op het bos.	Geen
De kwaliteit van bodem	De bodem wordt enkel omgeschept in het tracé. De kwaliteit blijft hetzelfde.	Geen
De kwaliteit van water	Er vinden geen werkzaamheden in het water plaats. De waterkwaliteit blijft hetzelfde.	Geen
De kwaliteit van lucht	De aanleg kan mogelijk een tijdelijke verhoging van CO ₂ veroorzaken door het werk met het materieel. Na de aanleg is er geen verhoogde CO ₂ bron meer aanwezig, waardoor een effect op het Oosterbos niet wordt verwacht. De geproduceerde CO ₂ door het materieel valt weg tegen de aanwezige uitstoot van CO ₂ door de langsrijdende auto's op de A37.	Geen
Rust	Door aanleg van de leiding is er een tijdelijke verhoging van mensen nabij de EHS. In de EHS vinden er geen werkzaamheden plaats. De aanwezige mensen zullen geen effect op de EHS hebben, vanwege de kleinschalige verhoging van het aantal mensen.	Geen
Stilte	Door de werkzaamheden kan er geluid ontstaan. Echter het geproduceerde geluid zal wegvallen tegen de aanwezige snelweg A37, waardoor er geen effect wordt verwacht van het voornemen.	Geen
Duisternis	De werkzaamheden vinden voornamelijk overdag plaats. Daarnaast is er veel restverstrooiing van het licht in het gebied vanuit het kassengebied. Tevens voeren de langsrijdende auto's op de A37 verlichting, waardoor extra verlichting geen effect op de EHS heeft.	Geen
Openheid	Er verandert niets aan de openheid van het landschap. Er is geen effect van het voornemen.	Geen
Landschapsstructuur	De landschapsstructuur wordt niet aangepast. Er is geen effect van het voornemen.	Geen
Beleving	Door het voornemen zal de beleving van de EHS niet toenemen. Er is geen effect van het voornemen.	Geen

Doel	Effect	Mogelijk effect
Verstoring van doelsoorten	Door de uitvoering van de werkzaamheden kunnen soorten worden verstoord door geluidsoverlast. Echter de naastliggende snelweg A37 zorgt momenteel voor veel geluid, waardoor een extra verstrend effect door geluid van de aanleg niet wordt verwacht op de doelsoorten.	Geen

4.4 Conclusies toetsing EHS

Vanuit de toetsing aan de Ecologische hoofdstructuur kan worden geconcludeerd dat er geen effect van de werkzaamheden op de EHS worden verwacht.

5 Conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk worden de conclusies en mitigerende maatregelen voor de aanleg van de ondergrondse 110kV verbinding zoals geconcludeerd in dit rapport uiteen gezet.

5.1 Flora en faunawet

Schakelstation Klazienaveen

De werkzaamheden dienen buiten het (vogel)broedseizoen (circa 15 maart t/m 30 juli) plaats te vinden of voor het broedseizoen gestart te worden waarbij in het broedseizoen doorgewerkt mag worden.

Op de bouwplaats dient de verlichting 's nachts uitgeschakeld te worden ten behoeve van vleermuizen.

! *Er is geen ontheffing van de Flora- en faunawet noodzakelijk voor de aanleg van het schakelstation.*

Schakelstation Bargermeer

De werkzaamheden dienen buiten het (vogel)broedseizoen (circa 15 maart t/m 30 juli) plaats te vinden of voor het broedseizoen gestart te worden waarbij in het broedseizoen doorgewerkt mag worden.

Op de bouwplaats dient de verlichting 's nachts uitgeschakeld te worden ten behoeve van vleermuizen.

! *Er is geen ontheffing van de Flora- en faunawet noodzakelijk voor de uitbreiding van het schakelstation.*

Aanleg kabelverbinding

In het plantracé kunnen in de berm van de A37 strikt beschermde plantensoorten voorkomen. In het plantracé kunnen op meerdere locaties vaste verblijfplaatsen van vogels aanwezig zijn welke worden verstoord door uitvoering van de werkzaamheden. Starten met werk voor het broedseizoen, waarbij het werk doorgang vindt in het broedseizoen, kan hier bij de vaste verblijfplaatsen leiden tot een verstoring van de nesten tijdens het broedseizoen, wat een overtreding van de Flora- en faunawet is.

! *Mogelijk dient rekening gehouden te worden met strikt beschermde plantensoorten. Er zijn mitigerende maatregelen noodzakelijk en mogelijk is een ontheffing van de Flora- en faunawet noodzakelijk voor de aanleg van de leiding. Hiervoor zijn nadere gegevens van vegetatie of een nader onderzoek noodzakelijk (zie vervolgstappen)*

! *De proceduretijd van een ontheffing kan oplopen tot twee keer drie maanden (zes maanden). De ervaring leert dat LNV meestal sneller is*

5.2 Ecologische Hoofdstructuur

Er worden geen wezenlijke waarden en kenmerken van de Ecologische hoofdstructuur van de provincie Drenthe geschaad.

Een overleg met het bevoegd gezag voor de EHS is niet noodzakelijk.

5.3 Opmerkingen en vervolgstappen

Gewone pad

De zorgplicht geldt voor alle inheemse Nederlandse planten en dieren (zie ook bijlage 2). Naast de J.Kuntzelstraat is een grote paddenpopulatie aanwezig in de houtwallen. Het plantracé is in het agrarisch landbouwgebied gepland ten oosten van de wijk, waardoor effecten op de paddenpopulatie niet worden verwacht.

Indien gewenst (niet noodzakelijk) door Tennet TSO B.V. kan de dierenbescherming geholpen worden bij het overzetten van de padden over de J. Kuntzelstraat door het leveren van mankracht of materiaal. Overleg met de dierenbescherming is hiervoor dan geadviseerd.

Vervolgstep in verband met mogelijke aanwezigheid beschermde vegetatie

Een nader onderzoek naar het voorkomen van beschermde plantensoorten in de berm van de A37 is noodzakelijk om te bepalen of mitigerende maatregelen noodzakelijk zijn. Een veldonderzoek kan worden uitgevoerd in juni-juli, dan zijn de plantensoorten herkenbaar.

! Mogelijk kunnen recente gegevens van de gemeente Emmen, de provincie Drenthe of Rijkswaterstaat van de desbetreffende berm uitsluitsel geven over het al of niet voorkomen van beschermde planten, waardoor een veldonderzoek niet noodzakelijk is

Indien strikt beschermde planten voorkomen is het noodzakelijk om hier tijdens de werkzaamheden rekening mee te houden. Afhankelijk van het voorkomen van de soort in de omgeving kan bepaald worden of de instandhouding van de soort kan worden gewaarborgd. Compenserende maatregelen om de standplaatsen te behouden/beschermen zijn altijd nodig.

Mogelijkheden voor compensatie (welke bij voorkeur vooraf goedgekeurd worden door LNV) in volgorde van voorkeur zijn:

1. De planten uitsteken en tijdelijk verplaatsen (tijdens het groeiseizoen, juni-augustus [Ministerie van LNV 25-08-2009]). Dit kan plaatsvinden vlak voor uitvoering van het werk als mitigerende maatregel. Onderzoek en mitigatie kunnen dan op het zelfde moment worden uitgevoerd. De verplaatsing van de plant vindt plaats binnen dezelfde berm, waarbij zeker wordt gesteld dat de plant niet wordt vertrapt of overreden. Het is daarbij handig om van tevoren gegevens van Rijkswaterstaat of de provincie Drenthe geraadpleegd te hebben om te bepalen welke soorten worden verwacht
2. De soort (indien het tabel 2-soorten betreft) opnieuw inzaaien na uitvoering van het werk
3. Het apart afgraven van de bovenlaag na het groeiseizoen (na half september) en deze na realisatie weer bovenop uitstrooien

Kenmerk R001-4694008SIH-kmn-V02-NL

6 Literatuur

[Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff en De Vlinderstichting, 2006]
De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea). Nederlandse Fauna deel 7, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij en European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.

[Broekhuizen S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen, 1992]
Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.

[Buro Bakker 2009]
Toetsing Flora- en faunawet voor de realisatie van een vaarverbinding tussen het Oranjekanaal en het Veenparkkanaal. Buro Bakker adviesburo voor ecologie BV te Assen, in opdracht van Grontmij Noord.

[Dijkstra, K.D. B., V.J. Kalkman, R. Ketelaar & M.J.T. van der Weide, 2002]
De Nederlandse Libellen (Odonata), Nederlandse fauna 4. Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

[Drenthe.nl]
EHS en bijbehorende wezenlijke kenmerken en waarden, geraadpleegd 19 december 2009

[Limpens H., K. Mostert & W. Bongers, 1997]
Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Onderzoek naar verspreiding en ecologie. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.

[Ministerie van LNV, 25-08-2009]
Brief Wijziging beoordeling ontheffing Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen, pagina 4. Referentie ffw2009.corr.046.

[Ministerie van LNV, VROM en de provincies, 2007]
Spelregels EHS, Spelregels voor ruimtelijke ontwikkelingen in de EHS. Een gezamenlijke uitwerking van rijk en provincies. Ministeries van LNV en VROM en de provincies.

[ravon.nl]
Waarnemingen van amfibieën, reptielen en vissen, geraadpleegd 15 december 2009

Kenmerk R001-4694008SIH-kmn-V02-NL

[Tauw 2009]

Quickscans Flora en fauna, N002-4662436HKJ-evp-V01-NL, 2009, Deventer

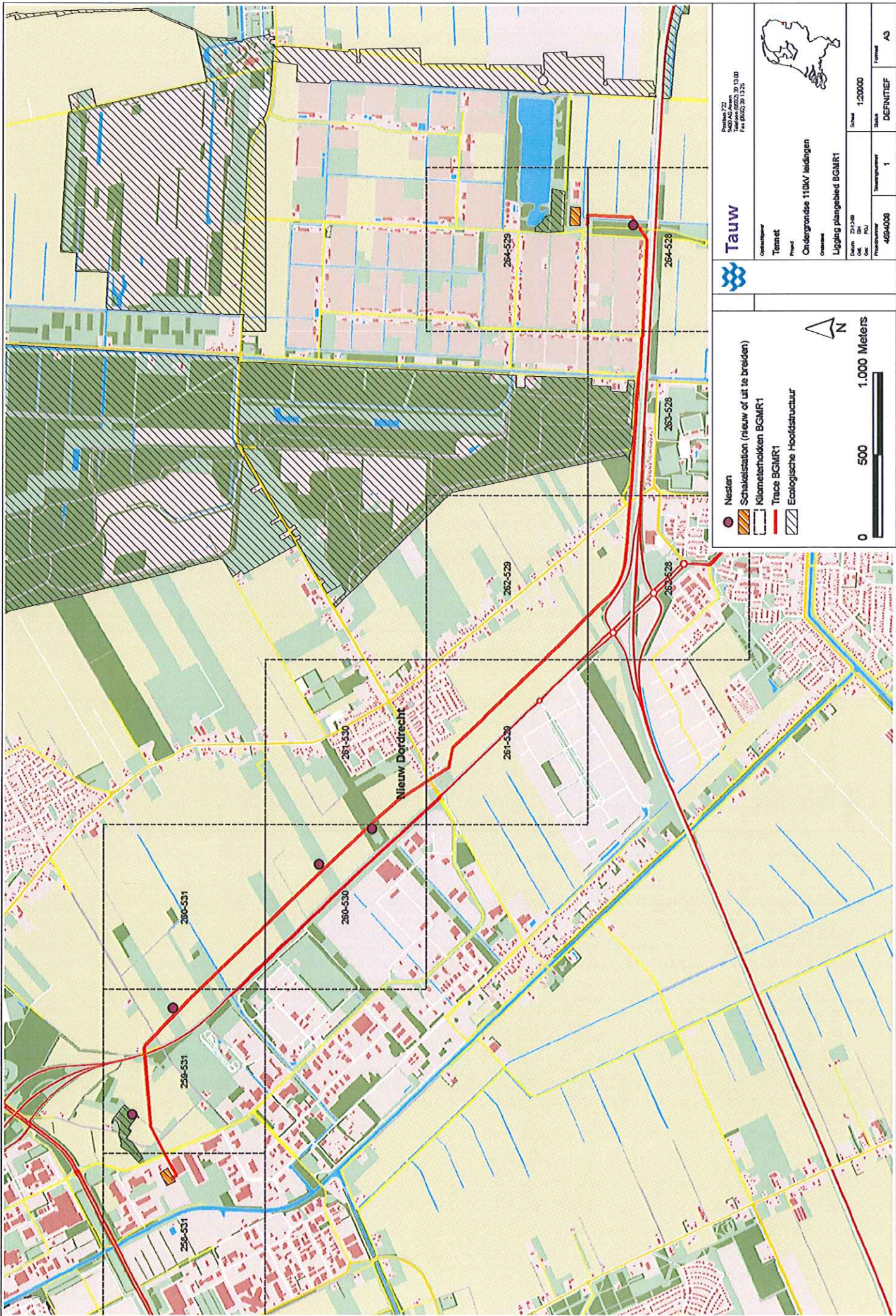
[waarneming.nl]

Waarnemingen van planten en dieren in Nederland, geraadpleegd 15 december 2009

Bijlage

1

Overzichtskaart

Tauw

Postbus 722
3420 AD Arnhem, 30 10 00
Tel: 0261 20 1124

Opdrachtgever: Tennet
Project: Oudergronde 110kV lijndagen
Omschrijving: Ligging plangebied BGMIR1

Scale: 1:20000
Datum: 23-1-2008
Osk: BH
Osk: PU
Projectnummer: 4684008
Bladz: 1
Formaat: A3

Legend:

- Nesten
- Schakelstation (nieuw of uit te breiden)
- Kilometerhokken BGMIR1
- Tracé BGMIR1
- Ecologische Hoofdstructuur

Scale: 0 500 1.000 Meters

North arrow pointing up.

4684008_10001A_NW02

Bijlage

2

Toelichting natuurbeschermingswetgeving

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet beschermt een groot aantal in Nederland voorkomende wilde dier- en plantensoorten. Uitgangspunt van de wet is dat aantasting van de beschermde soorten moet worden voorkomen. Wanneer dit niet mogelijk is, kan een ontheffing worden verleend door het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV). De beschermde diersoorten (vogels, vissen, zoogdieren, amfibieën, reptielen, insecten, et cetera) en ongeveer 100 plantensoorten zijn te vinden in tabellen, die deel uitmaken van de Flora- en faunawet. Niet elke soort is even zwaar beschermd, er wordt onderscheid gemaakt in verschillende categorieën:

- Tabel 1: Algemene en niet bedreigde soorten
- Tabel 2: Schaarse soorten
- Tabel 3: Meest zeldzame en bedreigde soorten

Naast deze drie groepen zijn alle broedende vogels, hun broedplaatsen én de functionele omgeving van de broedplaatsen beschermd tijdens de broedperiode. Tevens zijn vaste rust- en verblijfplaatsen en functionele omgeving van een aantal soorten jaarrond beschermd (zie *Vogels*).

De Flora- en faunawet bevat artikelen met bijbehorende verbodsbepalingen. Deze zijn weergegeven in onderstaand overzicht. Activiteiten waarbij de verbodsbepalingen overtreden worden dienen voorkomen te worden, bijvoorbeeld door het treffen van mitigerende maatregelen. Indien dit niet mogelijk is, dan is het uitvoeren van een dergelijke activiteit alléén toegestaan met een ontheffing van het Ministerie van LNV. De noodzaak tot het daadwerkelijk in bezit hebben van een goedgekeurd mitigatieplan of een ontheffing is gekoppeld aan de uitvoeringsfase.

Artikel 2: Zorgplicht ten aanzien van alle plant- en diersoorten, al dan niet beschermd

Artikel 8: Verbod: plukken, uitsteken, vernielen, beschadigen of verwijderen van beschermde planten

Artikel 9: Verbod: opsporen, vangen, bemachtigen, doden, verwonden van beschermde dieren

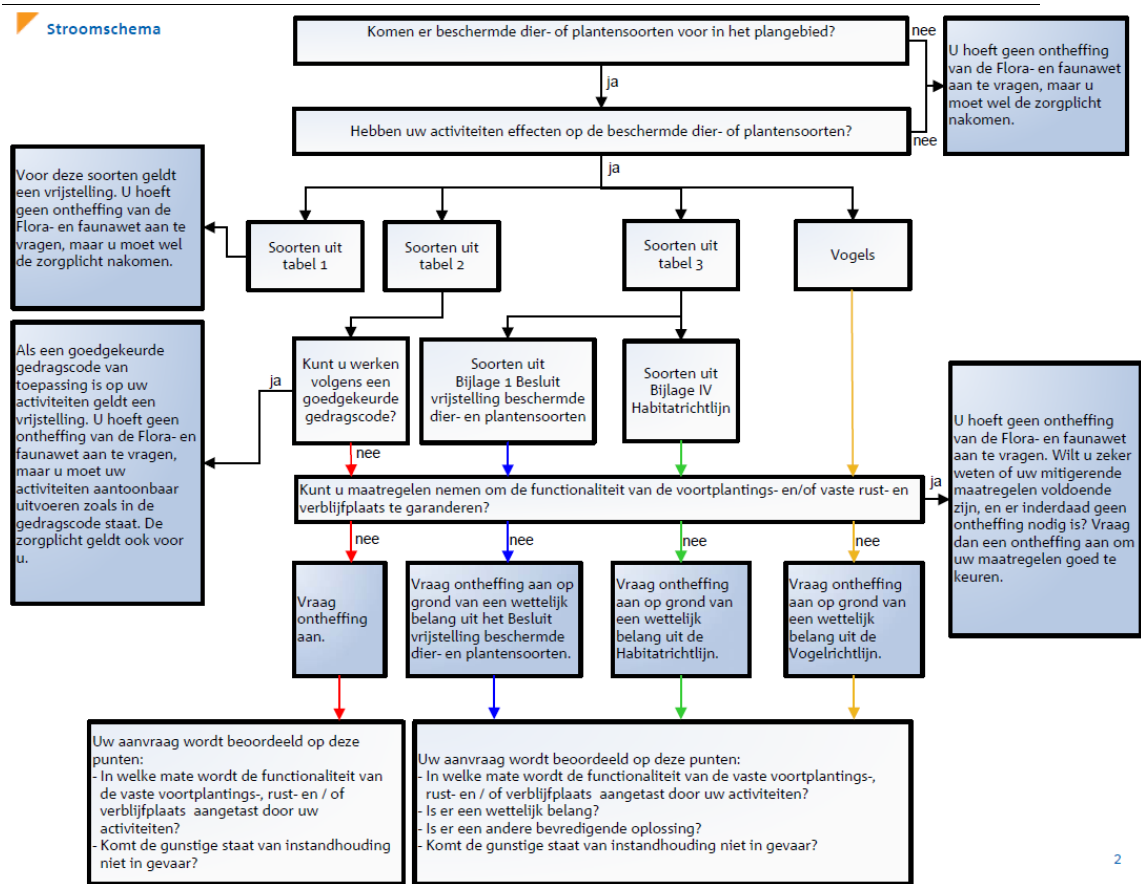
Artikel 10: Verbod: opzettelijk verontrusten van beschermde dieren

Artikel 11: Verbod: wegnemen, verstoren, aantasten van verblijfplaatsen en voortplantingsplaatsen

Artikel 12: Verbod: zoeken, rapen, beschadigen, vernielen of uit nesten nemen van eieren

Artikel 13: Verbod: onder zich hebben van beschermde planten, dieren, eieren of producten hiervan

Bij bepaalde activiteiten en alleen voor soorten vermeld in tabel 1 geldt een vrijstellingsregeling. Voor de tabel 2 en 3 soorten is bij bepaalde activiteiten (zie onderstaand schema) ook geen ontheffing nodig wanneer deze worden uitgevoerd op basis van een door de Minister van LNV goedgekeurde en door de initiatiefnemer geaccordeerde gedragscode. Wanneer niet volgens een gedragscode gewerkt wordt en wanneer tabel 2 of 3-soorten worden aangetast, dan moeten mitigerende maatregelen genomen worden ter voorkoming van een overtreding van de verbodsbepalingen. Het verdient de sterke aanbeveling een dergelijk mitigatieplan vooraf te laten goedkeuren door het Ministerie van LNV (in de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag). Wanneer ook het treffen van mitigerende maatregelen niet mogelijk is, dient een ontheffing te worden aangevraagd. Onderstaand is een stroomschema opgenomen met de bepalingen wanneer een mitigatieplan of ontheffing nodig is.

Figuur B2.1 Stroomschema Flora- en faunawet [LNV, 2009]

Zoals weergegeven in het stroomschema, moet wanneer het treffen van mitigerende maatregelen niet mogelijk is, een ontheffing worden aangevraagd. Het verkrijgen van een ontheffing is aan strikte voorwaarden gebonden. De exacte voorwaarden verschillen afhankelijk van de beschermde status van de soort waarvoor ontheffing wordt aangevraagd:

Tabel 1-soorten (algemene en niet bedreigde soorten)

Begin 2005 is een Algemene Maatregel van Bestuur in het kader van de Flora- en faunawet in werking getreden. Hierin is geregeld dat een aantal algemene soorten, vanaf toen de tabel 1-soorten genoemd, bij bepaalde activiteiten verstoord mogen worden zonder dat daar vooraf een ontheffing voor is verkregen. Het gaat daarbij om de werkzaamheden 'Beheer en onderhoud', 'Bestendig gebruik' en 'Ruimtelijke ontwikkeling'. Activiteiten, die binnen deze categorieën vallen, kunnen onder voorwaarden zonder ontheffing worden uitgevoerd, óók als dit schadelijke effecten heeft voor deze soorten. De zorgplicht is voor deze soorten echter onverminderd van toepassing.

Tabel 2-soorten (schaarse soorten)

Voor de tabel 2-soorten kan een mitigatieplan worden opgesteld (en goedgekeurd door het Ministerie van LNV in de vorm van een afwijzing van een ontheffingsaanvraag) waarmee een overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen wordt.

Is dit niet mogelijk, dan kan alleen een ontheffing worden verleend indien de activiteit een 'redelijk doel' dient en er geen afbreuk wordt gedaan aan de 'gunstige staat van instandhouding' van de soort (effecten op regionaal populatieniveau). Indien de gunstige staat van instandhouding van de soort wel in het geding komt, dienen altijd mitigerende en/of compenserende maatregelen te worden getroffen. Voor initiatiefnemers die beschikken over een door het Ministerie van LNV geaccordeerde gedragscode die aangeeft op welke wijze rekening wordt gehouden met beschermde soorten geldt voor de tabel 2-soorten eveneens een vrijstelling.

Tabel 3-soorten (zeldzame en bedreigde soorten)

Voor de tabel 3-soorten kan door het Ministerie van LNV eveneens een mitigatieplan worden goedgekeurd (in de vorm van een afwijzing van een ontheffingsaanvraag) waarmee een overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen wordt. Is dit niet mogelijk, dan kan alleen een ontheffing worden verleend indien aan specifieke criteria wordt voldaan. Deze criteria zijn afhankelijk van de status van de betreffende tabel 3-soort¹:

Voor tabel 3-soorten afkomstig uit Bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, kan ontheffing aangevraagd worden indien er geen alternatief beschikbaar is, en op grond van wettelijke belangen uit deze AMvB. Dit zijn:

- a) Bepalingen inzake vrij verkeer en markt van het Verdrag tot oprichting van de EG
- b) Bescherming van flora en fauna
- c) Veiligheid van het luchtverkeer
- d) Volksgezondheid of openbare veiligheid
- e) Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten
- f) Voorkomen van ernstige schade aan eigendom anders dan gewas, vee, bos en wateren
- g) Belangrijke overlast veroorzaakt door een beschermde inheemse diersoort
- h) Uitvoering van bestendig beheer en onderhoud in landbouw en bosbouw
- i) Bestendig gebruik

Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling

¹. De tabel 3-soorten kunnen verdeeld worden in twee categorieën; hetzij Bijlage 1-soorten van de bijlagen van het (AMvB) Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, of Bijlage IV-soorten van de bijlagen van de Europese Habitatrichtlijn. De aanwijzing van de eerste categorie is nationaal bepaald. Voor de tweede categorie gelden Europese verplichtingen om beschermingsmaatregelen te nemen

Voor tabel 3-soorten uit de Bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat voor ruimtelijke ingrepen alleen ontheffing verleend wordt indien er geen alternatief beschikbaar is en op grond van een wettelijk belang uit de Habitatrichtlijn. Dit zijn:

- a) Bescherming van wilde flora en fauna en instandhouding van de natuurlijke habitats
- b) Ter voorkoming van ernstige schade aan o.a. gewassen, veehouderijen, bossen en wateren
- c) In het belang van de volksgezondheid of openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten
- d) Ten behoeve van onderzoek en onderwijs, repopulatie en herintroductie van soorten
- e) Onder strikt gecontroleerde omstandigheden vangen, plukken of in bezit hebben van soorten

Vogels

Vogels nemen in de Flora- en faunawet een bijzondere positie in. De basis hiervoor vormt de Europese Vogelrichtlijn, waarin ondermeer de bescherming gereguleerd is voor alle inheemse en geregeld voorkomende trekvogels, zodat deze 'kunnen voortbestaan en zich kunnen voortplanten'. Voor deze vogels is de Flora- en faunawet van kracht. De Flora- en faunawet geeft aan dat alle broedende vogels, hun broedplaatsen én de functionele omgeving van de broedplaatsen beschermd zijn tijdens de broedperiode. Ontheffingen voor verstoring tijdens de broedperiode worden niet verleend. Daarnaast zijn rust- en verblijfplaatsen van een aantal in Nederland kwetsbare vogelsoorten jaarrond beschermd. Het bevoegd gezag hanteert hierbij de vaste rust- en verblijfplaatsen inclusief de functionele omgeving van de volgende soorten: *Boomvalk, Buizerd, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart, Havik, Huismus, Kerkuil, Oehoe, Oievaar, Ransuil, Roek, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Wespandief, Zwarte wouw.*

Voor het verstoren van broedende vogels tijdens de broedperiode wordt in principe géén ontheffing verleend. Voor het aantasten van vogels en/of de jaarrond beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen geldt een zware toets, vergelijkbaar met die van tabel 3-soorten. Een ontheffing wordt alleen verleend indien er geen alternatief beschikbaar is en aan specifieke wettelijke criteria wordt voldaan, voortkomend uit de Europese Vogelrichtlijn. Deze criteria zijn:

- a) - Volksgezondheid of openbare veiligheid
 - Veiligheid van het luchtverkeer
 - Ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij en wateren
 - Bescherming van flora en fauna
- b) In verband met onderzoek en onderwijs, repopulatie en herintroductie van soorten
- c) Onder strikt gecontroleerde omstandigheden vangen, plukken of in bezit hebben van soorten

In het geval van vaste rust- en verblijfplaatsen van vogels bestaat de mogelijkheid om mitigerende maatregelen te nemen, en daarmee een overtreding van de verbodsbepalingen te voorkomen. Hierbij is altijd een zogenaamde omgevingscheck nodig om inzicht te krijgen in de lokale omstandigheden. Het verdient de sterke aanbeveling een dergelijk mitigatieplan vooraf te laten goedkeuren door het Ministerie van LNV, in de vorm van een afwijzing van een ontheffingsaanvraag.

Naast de bovenstaand genoemde jaarrond beschermde rust- en verblijfplaatsen, kunnen de rust- en verblijfplaatsen van de een groot aantal andere soorten óók jaarrond beschermd zijn als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Voor deze soorten is daarom ook inzicht nodig in de rust- en verblijfplaatsen in het plangebied en de omgeving. Het bevoegd gezag hanteert hierbij de volgende soorten: *Blauwe reiger, Boerenzwaluw, Bonte vliegenvanger, Boomklever, Boomkruiper, Bosuil, Brilduiker, Draaihals, Eidereend, Ekster, Gekraagde roodstaart, Glanskop, Grauwe vliegenvanger, Groene specht, Grote bonte specht, Hop, Huiszwaluw, IJsvogel, Kleine bonte specht, Kleine vliegenvanger, Koolmees, Kortsnavelboomkruiper, Oeverzwaluw, Pimpelmees, Raaf, Ruigpootuil, Spreeuw, Tapuit, Torenvalk, Zeearend, Zwarte kraai, Zwarte mees, Zwarte roodstaart en Zwarte specht.*

Zorgplicht

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen; artikel 2, lid 1. De tekst daarvan is als volgt: 'Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, evenals voor hun directe leefomgeving. artikel 2, lid 2:

De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterweg te laten voorzover zulks in redelijkheid kan worden geveegd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden geveegd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voorzover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.'

De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat het lijden zo beperkt mogelijk is.'

Over de Rode lijst

De Rode lijsten hebben geen wettelijke status. Soorten die op de Rode lijst zijn geplaatst, zijn alléén beschermd als ze ook in de Flora- en faunawet als beschermde soort zijn opgenomen. Soorten kunnen op de Rode Lijst worden opgenomen wanneer zij zeldzaam zijn of wanneer de trend negatief is. Voor soorten van de Rode Lijst is niet per definitie een ontheffing vereist. Deze lijst heeft een signalerende functie en dient als een instrument ten behoeve van beleidsontwikkeling. Het zeldzamer worden van een bepaalde soort en het daarmee in een andere categorie terechtkomen, kan wel tot gevolg hebben dat een soort door de minister onder het beschermingsregime van de Flora- en faunawet wordt geschaard. Voorts geldt dat voor beschermde Rode Lijst-soorten de gunstige staat van instandhouding eerder in het geding kan zijn, waardoor eerder compenserende maatregelen kunnen worden geëist. Dit is echter geen vaststaand feit.

Bescherming EHS via de Wet op de Ruimtelijke Ordening en andere wetgeving

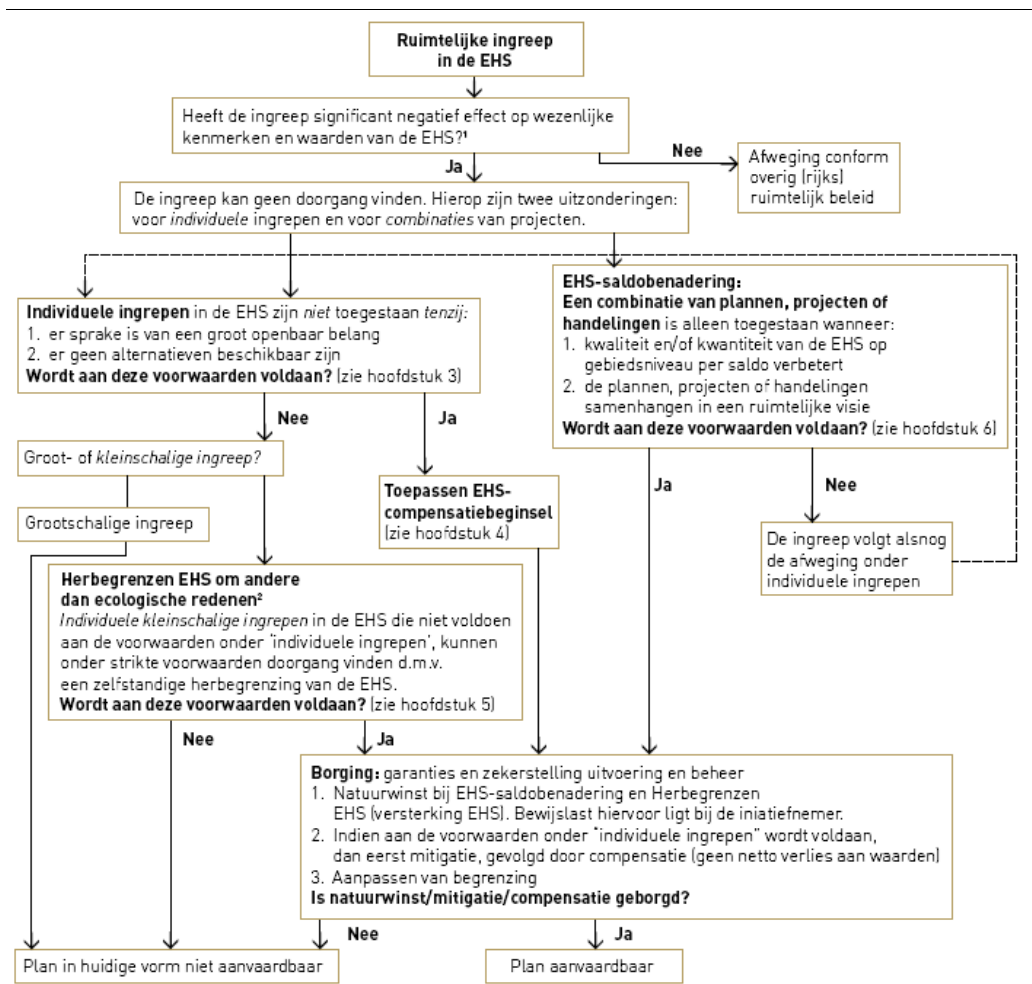
De Wet ruimtelijke ordening (Wro) is de basis voor de vaststelling van het ruimtelijke beleid op rijks-, provinciaal en gemeentelijk niveau. Het stelsel van de Wro gaat ervan uit dat plannen van een hogere overheid doorwerken naar lagere overheden. De bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur is verankerd in de Nota Ruimte (structuurvisie op rijksniveau) en provinciale omgevingsvisies en omgevingsverordeningen. De begrenzingen en indelingen bij de begrenzingen en bijbehorende doelen en/of doelsoorten verschillen per provincie, maar zijn altijd geheel of gedeeltelijk vastgelegd in provinciale omgevingsvisies en -verordeningen. Deze zijn bindend voor het vaststellende bestuursorgaan: gemeenten dienen de bescherming vast te leggen in hun bestemmingsplannen.

Het ruimtelijk beleid voor de EHS is altijd gericht op 'behoud, herstel en ontwikkeling van de wezenlijke waarden en kenmerken' van de EHS, waarbij tevens rekening wordt gehouden met andere gebiedsbelangen. Binnen de EHS is conform de Nota Ruimte het 'nee, tenzij'-regime van toepassing. Plannen, projecten of handelingen worden volgens dit regime beoordeeld. Als wezenlijke kenmerken en waarden definieert de Nota Ruimte actuele en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen voor het gebied. Het gaat daarbij om de bij het gebied behorende natuurdoelen en -kwaliteit, geomorfologische en aardkundige waarden en processen, de waterhuishouding, de kwaliteit van bodem, water en lucht, rust, stilte, donkerte en openheid, de landschapsstructuur en belevingswaarde.

Bij toetsing van de ingreep aan de EHS zijn de 'Spelregels EHS'; een gezamenlijke uitwerking van rijk en provincies van toepassing. Hierin wordt ondermeer de eis gesteld dat voor ingrepen binnen de EHS aangetoond moet worden dat, -bij aantasting van wezenlijke kenmerken of waarden-, er geen reële locatiealternatieven zijn en er sprake is van redenen van zwaarwegende belangen.

Wanneer een ontwikkeling gepaard gaat met een ruimtelijke procedure is een onderzoek naar de mogelijke effecten op de EHS noodzakelijk. Wanneer er geen ruimtelijke procedure van toepassing is, maar wél mogelijke effecten op de EHS denkbaar zijn, is het raadzaam (en in sommige gevallen alsnog noodzakelijk) tóch een toetsing aan de doelen van de EHS uit te voeren en in overleg te treden met het Bevoegd Gezag; de gemeente.

In onderstaand stroomschema zijn deze en aanvullende stappen en benodigde onderbouwingen weergegeven [Ministerie van LNV, Spelregels EHS, 2007].

Figuur B2.2 Stroomschema EHS [LNV, Spelregels EHS, 2007]

1. Het gaat hier om het effect van de ingreep zelf en niet om een netto of reeds gesaldeerd effect. Indien de ingreep plaats vindt in een Natura 2000-gebied gelden aanvullende regels
2. Een andere mogelijkheid in de EHS is herbegrenzing om ecologische redenen. Deze mogelijkheid is echter niet weergegeven in dit schema omdat er geen ruimtelijke ingreep aan ten grondslag ligt

Bijlage

3

Indruk omgeving plantracé

Figuur B3.1 Van boven naar beneden: de wijk ten oosten van de J. Kuntzelstraat, de berm van de A37, het agrarisch gebied ten oosten van de N862, een van de bosjes welke wordt gekruisd door een gestuurde boring, een populierenbos welke wordt gekruisd door een gestuurde boring, het agrarisch gebied ten oosten van de N862

**Figuur B3.2 Van links naar rechts: watergang welke wordt gekruisd met een gestuurde boring
agrarisch gebied nabij Bargerweg, agrarisch gebied ten westen van de N862 (twee keer), agrarisch gebied
ten westen van de N862 met schakelstation Bargermeer op de achtergrond, Schakelstation Bargermeer**
